

ТЭАТР І ЯГО КРЫТЫКА

(Заканчана. Пачатак на 1-й стар.)

п'есы А. Макавіча, які дзяліліся лепшымі тэатральнымі характэрамі, характэрамі менавіта п'есы, яны не могуць падтрымаць. Калі б сапраўды мастак п'есы «Лявоніха» не вычэрпваў тэму несправедлівага сьмерці лабуровага перадавага жонка перадавага аставага мужа, — наўрад ці карыстаўся б яна хоць якім-небудзь поспехам. У падобнай тэматыцы сюжэты задуныя п'есамініка выглядаюць даволі неэфектыўна, бо ўзнікае пытанне аб залішнім утрыманні каласнай рытмічнасці. Відэаюна, што практычна ставіць праблему аднаўлення каласнікаў як самаго кароў, ад прысядзінных частак як самаго надзвычайна праблемнага рана. Аб гэтым гаварыў М. С. Хрушчоў. Тым не менш п'еса А. Макавіча прынята да п'еснаўкі ў многіх тэатрах Савецкага Саюза. Дык адкуль жа такое нечаканае і масавае захапленне пасля ХХІІ з'езда як быццам бы нежыццёвым канфліктам?

Адаптацыя прыходзіць, калі глядзіць спектакль. Тэатр Я. Купалы. Яго творчыя калектывы па-свойму прачытаў п'есу беларускага драматурга, пастараў глыбока раскрыць яе сапраўды змест. Уражэна Б. Платонаў у ролі Лявоніха. Ма, гэта не зусім той закарэналы індывідуаліст, якім уяўляецца саба Лявоніха некаторымі рэцэнзентамі. Ён ведае, на «буржуазны», не «маленькі імпераліст», бо якраз так называў п'есу старшыня калгаса Буйкевіч людзей, падобных Лявоніху. Але як бы мы ні смяяліся з Лявоніха, усё-такі дэсціцы ў глыбіні душы мы спачуем Лявоніху Б. Платонаву. Хай сабе ў яго многа скажонных уяўленняў аб жыцці, але ён — праўдзіны, і гэтым сёння сёння многа. Лявоніху стрыманы ў словах, бо ён не хоча перагукі, і гэтым ён адпраўляе ад працы, ён не змяняе ў п'еснаўках, бо рукі ў яго працягваюцца ў п'еснаўках. Гэта відавочна з усіх яго п'еснаў. У выніку таго, што ў вобліку Лявоніха падкрэслены першыя ўсё працягваюцца, у спектаклі ўзнікаюць новыя ідэйныя акценты. Паступова спачуем да Лявоніха большае. Нарэшце ўзнікае думка: наўрад гэты чалавек, з такім практычным поглядам на жыццё, разумны, доволі развіты і нават, не ўбачыў бы выгады там, дзе яна ёсць? Наўрад яго жыццё гэтага агітаваў? У пошуках адказу на гэтыя пытанні больш пільна прыглядаемся да яго праўдзінаў. І тут адказвае, што яны вельмі лёгкія і многа абнаўляюць Лявоніху ў перахылах, пагражаюць яму і мянш, за ўсё зваротаюцца да яго з дэлегаваным, практычным прапановам. Сам сабы вынікае вывад, што Лявоніх не столькі ўпарта, колькі супярэчы, разамішляе чалавек.

Ці ёсць у п'есы дастаткова аснова, каб гэтак трапеваць вобраз Лявоніха? Так ёсць. У многіх сваіх звычках і поглядах Лявоніх, вядома, смешны, варты камедыйнага асуджэння. Жонка Лявоніха смяецца з яго: «Каб даць у магазін вышчарбленую бутэльку, дык ты гэта паўдана сядзець да сурчому замаваць шабарыню...» Але галоўная рыса яго характэру — праўдзінасць. Не, ён не злодзея, хоць і пайшоў крэсці калгаснае сена. Ён вельмі перажывае не з-за таго, што яго пакараюць. Яму вельмі другое: «На выпіцу — будзе — мяне смяліся, асудзілі. А я не хачу, каб з мяне смяліся. Ясень! Я хачу, каб ён быў сорама, а не пакараюць. А гэта філасофія не злодзея. Пайсці супраць паліцы, супраць усеагульнай маралі Лявоніху страшыць.

Усіх людзей Лявоніх цікавіць адноснае да працы. Яму не падабаюцца погляды на жыццё суседзі Клявы, якія кажа: «Папраўду ў мору, паўдана ўдова». Ён спраўдзіва бачыць у гэтых словах легкадумнасць. Нават жонка мала яму першы за ўсё як работніца. Перайноўваючы Лявоніху з Клявай, ён кажа: «З той жа коў на людзі можна было пака-

заваць работніца, галава верыць, не верці-хвостка». Максіму, які кажа яго на сход, ён адказвае: «Упраўдзіся — прыйдз. Не гарыць жа тым. Ды і сам старшыня Буйкевіч, адзін з яго праўдзінаў, так характэрызуе Лявоніха: «Мужык ты гаспадарлівы, каласнік тыя жакі...» на сваім кароўе, у сваім сяду. Не на каласным полі. Я разумна, ты тут не вінаваты. Жонка на ферме занятая, дачка таксама. Ім няма калі займацца сваім кароўам. Вось на цябе і ўвалялася твая сядзіба». Лявоніх адказвае: «Вярне», — кажа ён, але здаецца кароўу і сядзібу ў калгас не хоча. Чаму? І вось тут, трэба прызнаць, аўтару п'есы не хпіла пацупіць аб'ектыўнасці, не хпіла дастаткова вядзення жыцця, каб зрабіць больш зразумелымі прычыны канфлікту Лявоніха з Лявоніху і з усімі тымі, каб падтрымлівае яе. У гэтым моманце п'еса А. Макавіча найбольш несправедліва. Пра сваю кароўу Лявоніх гаворыць: «Ты ж у мяне — як чаранка званой матыцы». Такое відавочнае выхрышчэнне сама прызнае «навазна» аўтарам Лявоніху. Ён думае пра сабе як пра добрага чалавека, таму не мог без «волі» аўтара самавыкрысцявацца. Акрамя таго, хочацца запярэчыць, што не такі ўжо вялікі даход ад адной кароўы, асабліва, калі ён не хапае сена. Не добрай працы можна зрабіць у дэсціцы разоў больш. Гэта павінен быў бы разумець Лявоніх. А Лявоніх з Максімам бачаць усе беды Лявоніха ў перахылах мінулага, г. зн. у перахылах капіталізму, уласцівых яму. Лявоніх не варты знаць роўнасці паміж сваім мужам і буржуазіяй, якія і вадародку бамбу могуць кінуць, каб захаваць сваё. Вядома, у канфлікце магчымыя сабы вольныя пераважваюць. Аднак словы Лявоніху ўсё-такі ўмяоўваюць падазраюцца, што Лявоніх — не наш, не савецкі чалавек. Гэта — наўрад. Хоць у яго ёсць памылкі, нішто не мае права асудзіць яго за межы савецкага грамадства. За чалавека трэба мавацца. Акрамя таго, Лявоніх не супраць лепшага ў жыцці, толькі яму здаецца, што Буйкевіч спявае.

Такім чынам, адкрытая матывіроўка некаторых паводін Лявоніха, якія дэсціцы п'есы, не адпавядае характэру вобраза, нават супярэчыць яму. У гэтым відавочна супярэчнасць і несправядлівасць аўтарскай п'есы ў адносінах да вобраза Лявоніха. Але ў іншых выпадках аўтар разумна свайго героя. Таму ёсць магчымасць апасродкаваць шляхам знайсці прычыны, чаму Лявоніх не хоча слухацца Буйкевіча і Лявоніху. Паспрабуем на нейкі час стаць на яго месца і з гэтага пункту погляду ўчытаемся ў тэкст п'есы. Аказваецца, у калгасе і не было нічога такога прынцыпнага, каб Лявоніху адпавядала малако, яйкі, гуркі і г. д. Буйкевіч вышчарбляў сабы зрабіць тэ: «Будзе! Нават дэсціцаў, чым са свайго кароўа, ад сабы кароўкі...» Праўда, Буйкевіч абавязваў катэгорыя, але нават сабы катэгорыя абавязваў не з'яўляцца яшчэ самай справай. А як яго абвернець у сапраўднасці? Для Лявоніха вядома. Са слоў Міхала відавочна, што агульнае добраўладкаванне дамы «толькі пачаў будаваць». І Лявоніх не быў бы практычным чалавекам, каб не ведаў, што праўда многа гэта, пакуль небудуць для ўсё. Праўда, суседзі Клява адваля кароўу на ферму, але адваля, як яна жыве, каб пацупіць быў час. Лявоніх такія выгоды не патрэбны. Асудзіць яго ўпартасць. Ён, відавочна, навучаным горкім вопытам, не адзін раз адчуваў на сабе шокі паспешлівых рашэнняў па сельскай гаспадарцы. Неадрама ён добра ведае зніс відавочна «галававержжне ад паспешаў» і «лявоніхы зніс». Не з'яўляецца гэта: «А ты падкаваўся? Лявоніх адказвае: «Доўга коўзаўся, таму і падкаваўся». Ён хоча і падавацца на нісці з боку Буйкевіча, жонкі і радні, але падавацца нехоча, здаецца леволі. «Толькі

ДОБРЫЯ СПРАВЫ

Два гадзі на-зад на тора-брэкетным за-вадзе «Усё» арганізаву с я жаночы савет. У яго ўвайшло трынаццаць жанчын — работ-ніц гэтага прадпрыемства. Пер-шае, за што ўвайшоў савет, была мастацкая самадзейнасць. — Нельга ж нам без яе, — на першым пасяджэнні выступіла старшыня савета Ніна Чараквіч. — Паглядзіце: клуб мае аж на 300 месца. А што было там? Кіно ды танцы. — Дык моладзі ж мала, — не хта запярэць. — Гэта не адказ. Ды і хто гаво-рыць, што ў самадзейнасці павіна і-ці толькі моладзь? Хіба мы не можам удзельнічаць? — абвясла ўсіх вачыма рахункавод Софія Еварова.

— Вядома, можам, — падтры-мала кляпашчыца Яўлія Гай-дак. — Мне за п'яццацьдзець ужо, а я першая пайду ў самадзейнасць. І не горш малых прытуліць на-го ды п'есію заспяваю. Тады ж і было прынята раше-не ўсім жаночым саветам удзель-нічаць у самадзейнасці. А ўсё кожны член савета павінен быў уцягнуць у самадзейнасць аднаго ці двух чалавек. Праз кім-небудзь тыдзень адбы-лася першая рэпетыцыя. Сабралася 40 чалавек. Гэта ўжо была пе-рамога. Яўлія Гайдак прышла ўсёй сям'ёй. Яна сабітвала удзельнічаць у самадзейнасці сына Віктара і яго жонку Грыну, якія сталі пазней асноўнымі удзельні-камі калектыву. Самадзейны калектыв паставіў на сцэне некалькі п'ес, разучыў многа п'ес, беларускіх наро-д-ных танцаў і танцаў народаў СССР. Ён выязджаў з канцэртамі ў раённы цэнтр, у суседнія сёлы. І ўсё гэта рабілася па ініцы-ятыве і пад кіраўніцтвам жаночага савета.

САВЕТ СЯБРОУ КНІГІ

Работніца Мінскай аб'юквой фаб-рыкі Іма Калініна ў вайсковай дру-жбе з кнігай. У камсамольскім ка-мітэце часта можна пацупіць размо-ву аб новых кнігах, якія паступілі на фабрыку. І гэта не даўна. Тут размяшчаецца штаб савета ся-броў кнігі, які ўзначальваецца эн-тузістам гэтай справы — работ-ніцай цэха № 7 Аняй Астаховай. Аня Астаховай вайсковы ама-тёр кніг. Яна сабрала добрую аса-бі-стную бібліятэку. У кніжнай шафе можна знайсці творы Пушкіна і Лерментава, Маякоўскага, Горька-га, Яні Купалы, а таксама палі-тычную і тэхнічную літаратуру. Любоў да кнігі Аня прывіла і сва-ім сяброўкам на рабоце. У кожны цэху фабрыкі працуюць упай-наважаныя — грамадскія распад-соджальніцы кніг. Тут кожны ра-бочы можа заказаць неабходную кнігу, узяць яе ў крэдыт. Увогуле не фабрычны пастаўлена справа та, што кожны рабочы можа ра-гулярна папаўняць сваю асабістую бібліятэку. Толькі за год работы саветам сяброў кнігі фабрыкі прададзена каля 4.000 тамоў кніг. Цяпер многія рабочыя ўкамплекта-валі асабістыя бібліятэкі. Швей-ніца цэха Аня Гур'яновіч, тэхно-лаг Соня Галуза, таварышчэца Іра Шупыч і іншыя маюць у асабістых бібліятэках па 200 кніг. Савет сяброў кнігі фабрыкі праводзіць шмат цікавых вечароў, прысвечаных кнігам. Так, у студ-зені гэтага года ў клубе фаб-

рыкі ўвайшло трынаццаць жанчын — работ-ніц гэтага прадпрыемства. Пер-шае, за што ўвайшоў савет, была мастацкая самадзейнасць. — Нельга ж нам без яе, — на першым пасяджэнні выступіла старшыня савета Ніна Чараквіч. — Паглядзіце: клуб мае аж на 300 месца. А што было там? Кіно ды танцы. — Дык моладзі ж мала, — не хта запярэць. — Гэта не адказ. Ды і хто гаво-рыць, што ў самадзейнасці павіна і-ці толькі моладзь? Хіба мы не можам удзельнічаць? — абвясла ўсіх вачыма рахункавод Софія Еварова.

В. ГОДАС, намеснік дырэктара Цэнтраль-нага кніжнага магазна.

кароўу пакулі што, — амадзіра прасіцца ён. У прызынны Лявоніха кадан у полі не віна і яго агодзе адода і каро-ву — разуменне сітуа-цыі, не больш. У тым, што ён вядзе кароўу з Глуздыковым, таксама не толькі яго віна. Відавочна, Буйкевіч са сваёй аднадушна-сцю не да канца зразумел характэра гэтага чала-века, не здолеў захапіць яго рэальнымі кал-гаснымі справамі, якія ён быў на душы як праўдзіны. Яго дружба з Глуздыковым — гэта не дружба аднолькавых натур. Лявоніх бачыць Глуздыкова нескрозь і ўмала кіруе яго мастровым у сваю карысць, часам проста смя-ецца з яго: «Лявоніху ты заслужыў, пара ўжо і пра сябе пакапацца, пра сваю старасць...» А Амерыку нахай даганяць малады. Не ў вайсковых гадах наваперадкі багаты.

Вядома, лясчэй лёгкага кінуць Лявоніху па-прок, што ён адстаў чалавек і ў сувязі з гэтым вінаваты ў яго ва ўсёй грамадскай, асуджэн-ня, паправае, каб ён кутэй падняўся ў тэро-вонь сядомасці Буйкевіча і адрозу стаў пера-дава. Але ў камунізм людзі будучы ісі і не военным строім. Партыя вучыць у рабоце з масамі прымаць спачатку людзей такімі, якімі яны ёсць, і пасля ўжо шукаць рэальных шля-хоў для іх выпраўлення. Вінаваты ў адста-васці і перахытах калгасніка і мала рабіць для таго, каб ён стаў іншым — гэта рэшткі стараго стылю кіраўніцтва масамі.

Адсюль, відавочна, пры ўсёй смяласці і пер-спектыўнасці п'еснаў Буйкевіча, Лявоніху, Міхала, ёсць праўда і на боку Лявоніха. Гэту праўду не мог кінуць ні рэжысёр, ні акцёр, адчувае яе і глядач.

Паказваючы Лявоніху не як дзівака ці за-пачыну, падкрэсліваючы ў ім добрыя чалавечыя рысы, асудзіў яго да працы, тэатр рас-крыў падтэкст п'есы, дапамог драматургу вы-разна дэсціцы ідэю, што Лявоніх павінен выйсці на арбіту, што яго праўдзіна адна-сці не павіны марнавацца. Гэтая ідэя якраз адзін з асноўных тэмаў п'есы. Аднак у духу ХХІІ з'езда, у духу намагаюцца партыі мабілізаваць на ўдзельніц гаспадаркі ўсе сілы калгаснага сялянства, усяляк развіваючы асабістасць, у тым ліку матэрыяльную, заціка-ўленасць чалавека ў агульнакалгаснай вытвор-часці. Гэта якраз тое, што патрэбна Лявоніху.

І калі не прыкладзе спектакля «Лявоніха на арбіце» вырашаць пытанне, гудзіць ці разві-вае тэатр калгасніцкіх традыцый, то зусім непа-трэбна будзе шукаць фармальна-мастацкія супадзенні ў «Лявоніху на арбіце», з аднаго боку, і ў «Рэспубліцы глядзі» і «Пяўліныцы», з другога. Вернасць толькі фармальным асабі-ласціям драматурга Я. Купалы — не такі ўжо цвёрды шлах для драматурга і тэатральнага ка-лектыву, бо ён накладе на іх сучасныя абавязкі, не будучы творца гэтага неспалою. Таму калгасніцкія традыцыі — гэта не мастацкія вы-ступленні, а ўдзельніц гаспадаркі ўсе сілы калгаснага сялянства, усяляк развіваючы асабістасць, у тым ліку матэрыяльную, заціка-ўленасць чалавека ў агульнакалгаснай вытвор-часці. Гэта якраз тое, што патрэбна Лявоніху.

Тэатр Іма Я. Купалы ў спектаклі «Лявоніха на арбіце» быў верны калгасніцкім запавятам і развіваў калгасніцкія традыцыі якраз там, дзе ён не пайшоў за звышнім сюжэтам п'есы, узмацняў гуманістычнае гучанне спектакля, дзе ён аказаўся ўжывальным да прабудзілага адчування рэальнасці, вышчарблена аўтарам п'есы.

Важнейшая задача мастацкай крытыкі за-ключаецца ў тым, каб мавацца тэатру быць на перадавых пазіцыях сучаснасці, аб'явіра-чы пры гэтым не толькі на аналіз сінтэзічных тэатральных з'яў, але і акцыве выкарыстоў-ваючы творчы вопыт мінулага — вопыт і тэатра і літаратуры. Самавызначэнне гістары-чнага візіна — вольнае бракуе нашай крытыцы, якія вылучае развіццё тэатра. Яго далейшы росквіт патрабуе вельмі рашучых намагаўняў у гэтым кірунку.

— Не, гэтага кельга дараваць, — захаляваліся ў жаночым саве-це. Я. Грыня выкідалі на пася-джэнне савета. Запрасілі і яго жонку Зосю. Жанчыны выступілі а-ля за адной, сарамілі Я. Гры-ня, заклікалі да парадку. Крыты-ка пазнейшай Я. Грыня не толь-кі вінуўся да жонкі, але і пера-стаў іх тэарэты. Цяпер сям'я жыве дружна і шчасліва. Многа добрых спраў робіць жа-ночы савет. Ён карыстаецца вялі-кай павагай сярод рабочых. У яго шукаюць дапамогі, прыходзіць проста парадка. Даручы членам савета старыя праверы і вы-рашчы, чым дадзены ў першую чаргу трэба накіроўваць у дзіцячы сад. Некалі разоў жанчыны а-рганізавалі рэйд па інтэрнатах, дамах, дзе жывуць рабочыя. Калі выйшлі надобра, адрозу прыма-лі мору. Дапамог наладзіць жаночы са-вет і работу ствалоў. За што ён і браўся жанчыны-энтузісткай, кожную справу до-зволіў яны да канца. — Ого, наш жаночы — з гор-дастна гаворыць рабочыя пра жа-ночы савет і яго работу.

В. МАКАРЭВІЧ, Смялявіцкі раён.

ФАБРЫЧНЫЯ ДЗЯЮЧАТЫ

1. У камітэце камсамолу Гомельскай панчо-на-трынаццатнай фабрыкі «Б. Самакоў» нам казалі: — Гэтыя «Літаратура і мастацтва» Сцяпаче, калі ласка... Прызнаеца, такая сустрача нас крыву адзіна і... узрадавала. Узрадавала таму, што ў тым жа Гомелі, на адным з заводаў, нас сустралі зусім іншымі: — Гэтыя... як вы казалі? «Літаратура і ма-стацтва»? Даруйце, але якое дачыненне мае наш завод да гэтай газеты?

Фабрыка «Б. Самакоў» — вялікая, сучасная прадпрыемства. Працую тут больш трох тысяч рабочых — пераважна жанчын і дзяўчат. Сотні работніц, брыгад і ўдзельніц амаваля ганаровае званне ўдараўцаў і калектываў камуністычнай працы.

У гэтым мы перамаглі пазней і самі, калі знаёміліся з фабрыкай і яе людзьмі. Кожны цэх сустракаў нас пільным чырвоным сцяноў-тры-наццатнай з надпісам: «Тут працуе ўдараўца камуністычнай працы».

У цэснм палічыку камітэта камсамолу па-знаёміліся мы з Тамарай Сташчанка, учытальніцай швейнага цэха нумар адзін. Тамара — член фаб-рычнага клуба сяброў кнігі, створанага тут. Уза-на-чалае клуб ініцыяваў Яўгенія Гамарэца. У савет клубу камсамольны выбарлі сваіх лепшых тава-рышаў. Сярод іх — Анатоль Ісцук, брыгадзір брыгады камуністычнай працы фарбавальнага цэха, матальшчыца Рая Галадзева і іншыя. Мэта клубу — даесці кнігу да кожнага рабочага і работніцы фабрыкі.

Неўзабаве на тэрыторыі прадпрыемства паче працаваць на грамадскіх пачатках кніжныя кіоскі. А пакуль што фабрычныя сябры кнігі праводзяць іх непасрэдна ў цэху, у сталавай, на агітпункце.

Тамара Сташчанка зашла ў камітэт камсамолу ўзяць новую партыю кніг.

ДУМКИ, ПРАПАНЫ, ЗАУВАГІ ЧАМУ НЕ ЗВІНЯЦЬ ЦЫМБАЛЫ?

У розных кутках нашай рэ-спублікі жыве многа самаходных цымбалістаў. Неаднаразова пры-сутнічаючы на аглядах сельскай самадзейнасці, сватах п'ес, я бачыў, як заўсёды ў іх актыўна ўдзельнічалі таленавітыя наро-дныя музыканты. Адночы на традыцыйнае свата п'есі вольна Маладзечанскай вобласці з'еха-лася аж 70 сельскіх цымбалі-стаў.

З лепшых музыкантаў потым быў створаны самадзейны ар-кестр ўсёнаснага гучання. Ад-нак, пры ўсім намагаўнях кіраў-ніка нельга было дамагчыся ад

гэтага аркестра высокай куль-туры мастацкага выканання, бо яго ўдзельнікі карысталіся зу-сім простымі, самаходнымі ін-струментамі.

Пазней у раённых цэнтрах з'явіліся ў продажы цымбалы новай канструкцыі, але іх ніхто не купіў. Самадзейныя цымба-лісты не ўмелі іграць на ўда-каналеных інструментах, на якіх трэба было іграць абавязкова па нотках. А яго гэтаму навуцы сельскіх аматараў музыкі?

Хоць нашы музыканты вучы-лішчы і кансерваторыя штогод выпускаюць спецыялістаў-музы-кантаў, рэдка хто з іх едзе кі-раваць самадзейнасцю ў раён-ныя дамы культуры. Большасць выпускнікоў застаецца ў Мін-ску або ў абласных цэнтрах. А з вясковых цымбалістамі няма яму працаваць. І таму даўшій-няў іх — нецё ў кожным буйным цэнтры рэспублікі сама-дзейныя цымбалісты аркест-ра застаецца па-ранейшаму не акупіццаўкай.

Праўда, мне ўдалося ства-рыць такі аркестр у Смаргоні.

ФОТАПАШТОЎКА — ЛЮСТРА ГОРАДА

Адночы мал дачка Валя — вучаніца пятага класа — атры-мала ад балгарскай школьніцы Атаніны Шпілішавай паштоў-ку, на якой быў адлюстраваны адзін з куткоў яе роднага гора-да Самакова.

У сваю чаргу Валя ратыла паслаць сяброўцы паянтную паштоўку са здымкамі Магілё-ва. Але такіх паштоўак яна не адолеа купіць ні ў кніжных кі-осках, ні ў магазінах.

Праўда, два гадзі навад фота-паштоўкі з відамі нашага гора-да прадаваліся на рагу кожнай вуліцы. Аднак, выплываючы ма-лым тыражом, яны вельмі хутка разыхіліся. А воль пра выпуск дадатковага тыражу фотопашто-вак ніхто не папалаціўся. У Магілёве вельмі шмат прыго-жых мясцін і гістарычных пом-нікаў. Вядуцца Дома Саветаў з цудоўнай плошчай і манумен-тальным помнікам Ул. І. Лені-ну. Палац культуры, абласны драматычны тэатр, будынак партыклуба — усё гэта добрыя та-матэрыяныя аб'екты для фотопашто-вак.

Фотопаштоўкі можна выпу-сці і пра ішчыя абласныя цэнт-ры. Яны — своеасаблівае люст-ра кожнага горада.

Ц. РУЦЬКОУ, мастаўнік.

ЖЫВЕ Ў ВЕСЦЫ МАСТАК-САМАВУЧКА

У праўдзіны сельгасарцелі «Камуніст» я заўважыў прыго-жыя плакаты. — Гэта зрабіў наш мастак-самавучка Антон Петрушэня, сказаў мне. — Дома ў яго кар-ці, як у галерэі!

Сапраўды, калі я зайшоў у хату сельскага мастака, дык убачыў многа мастацкіх твораў, размяшчаных на сценах. Тут бы-лі два аўтапартрэты, нацюр-морт, партрэт дзяўчыны, копія карціны Шышкіна «Раніца ў саваным бары», «Восень». Вядома, не ўсе яны былі выка-наны з аднолькавым майстар-ствам, але ў кожнай з іх адчу-валася рука таленавітага чала-века.

Пазней у брыгадным клубе вёскі Гасціна, якім кіраваў Антон Петрушэня, мне кінуліся ў вочы добра зробленыя сель-скім мастаком партрэты, лозун-гі, плакаты, транспаранты. — Можа, і лепш малюваў бы, — паскардзіўся Петрушэ-ня, — але ніякіх умоў для твор-чай работы не маю. Ды і з фар-мамі, кісцямі цяжкавата. У раённым цэнтры іх амаль ніколі не бывае ў продажу...

Сапраўды, працаваць сама-дзейнаму мастаку нельга. Не-гледзячы на іх за творчай да-памогай у Старадарожскім До-му культуры, там проста адмахну-

М. ЧАПРАСАЎ, слухач Мінскай вышэйшай партыйнай школы.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

2 27 лютага 1963 года.

В. ГОДАС, намеснік дырэктара Цэнтраль-нага кніжнага магазна.

ТРЫ СІМФОНІІ

Дэ IV'а года
кампазітараў
Беларусі

Пра сваіх ра-
веснікаў пісаў і
лёгка і цяжка.
Мы разам раслі,
разам вучыліся. Усё іх добра
ведаеш, памятаеш, як яны
прышлі ў кансерваторыю яшчэ
зусім маладымі, як кажуць, «зя-
лёныя», але з упартым жада-
нем сказаць свае словы ў музы-
цы. Памятаеш, як у іх нарадзі-
ліся першыя думкі аб сімфоніі,
а потым першыя тэмы сімфоній,
памятаеш абмераванні, гар-
чыя спрэчкі, і тое, з якім ха-
валянем мы чакалі першага
выканання новых твораў на-
шых таварышаў. І вось, на IV
э'ездзе кампазітараў нашай
рэспублікі разам з тавары-
ствам і заслужаным май-
строў беларускага музычнага
мастацтва прагучаць першыя
сімфоніі маладых аўтараў
Р. Бутвілюскага, Д. Смольска-
га і Ул. Чараднічэнка, якія
прышлі ў беларускае музыч-
нае мастацтва паміж III і IV
э'ездамі.

Тамара ДУБКОВА.

Схематычныя і
аднатэльныя пры-
ёмы развіцця во-
браза, няўменне
выразна сродкаў, асабліва
ў распрацоўках, абмежаванае
і няпоўнае выкарыстанне па-
ліфанійных прыёмаў, стылі-
стычнае стракатацтва — усё гэта
значна збядняе твор Ул. Ча-
раднічэнка, спрашчае і робіць
бледным упадок аўтарнага
аўтарнага вообразу. У выніку (а мы
ж вышэйшым вынік не па жадан-
ні асабістых элементаў, а па эле-
ментам непасрэднага ўздзеяння
ўсяго твора на слухача) — сім-
фонія па яскравасці і значнасці
уступае саступам сваім част-
кам, гэта значыць, асобным во-
бразам, эпізодам, раздзелам.

Нематэрыялы поўна і гучна ўра-
сцілі драматычныя эпохі, героі-
ку і рамантыку нашай штодзён-
най працы, не ствараючы німа-
ггранныя вобразы сучаснасці.
Героіны і лірыка, пэўна і ка-
мерная інтымнасць, жыццё-
радаснасць і баявы заклік ма-
юць законнае права на існаван-
не ў савецкім мастацтве. Але
пры гэтым вельмі важна, як іх
распрацаваць кампазітар, на чым
робіць акцэнт. У дадзеным вы-
падку размова ідзе пра аргані-
чнае адзінасць грамадскага і
асабістага, аб'ектыўнага і
суб'ектыўнага.

У сімфоніі Ул. Чараднічэнка
аб'ектыўнае раскрысцваецца кры-
ху павольна, больш сазапэ-
няга боку. А Р. Бутвілюскаму
ўсюды ў трактоўцы свайго ге-
роя многа асабістага, што надае
сімфоніі адзінае маналага.
Кампазітар імкнецца ўвасобіць
у музыцы вобраз маладзёва ча-
лавека і гэтым падпарадкоўвае
выбар сродкаў вышэйшаму. На-
кідае выкладанне думак, ха-
рактарыстычна для вобразнага ладу
сімфоніі ўнутраная сабранасць
і валавыя мэтааніраваўнасці
добра раскрысцвае пастаўле-
ную задачу.

Сімфонія Р. Бутвілюскага —
гэта традыцыйны цыкл, які
складаецца з чатырох частак.
Галоўнай асаблівасцю ўсё част-
так цыкла з'яўляецца інтэн-
сіўнасць музычна-драматычнага
развіцця. Але часам кампазітар
не разлічвае свае сілы: раптоў-
на спыняе дынамічнае на-
растанне вядучага неўраўнава-
жанага. У сімфоніі шмат пе-
раломных момантаў, якія па-
рушаюць логіку музычнага
развіцця. Не ўсе тэмы твораў
аднолькава напружаныя па сваёй
мелодычнай выразнасці. Да най-
больш удалых можна аднесці
галоўны вобраз першай част-
кі і фіналу, абодва тэмы трай-
часткі, простую чаканную мар-
шавую тэму фіналу. Сімфонія
Р. Бутвілюскага не належыць
да тых твораў, якія вылучаюць
сваёй незвычайнасцю. Але
яна мае сваё асаблівае. Рысы ін-
тэлектуальнасці і шчырасці ў
раскрыцці вобраза нашага суча-
снага робяць гэты твор ціка-
вым і прывабным.

Пры адпаведнай прафесій-
нальнай тэхніцы (а Р. Бутві-
люска, Д. Смольска і Ул. Ча-
раднічэнка нядрэнна валодаюць
ёю), адольнасці праяўляюцца
перш за ўсё ў стварэнні ме-
ладычных вобразаў. Во ад таго,
як кампазітар адчуў эпоху,
якім ён уявіў сабе свайго суча-
снага, залежыць выбар аўтар-
нага інтанацыйна-мелодычнага
сродкаў. Інтанацыйны асорт
гэта творчы прыз, вынік яко-
га вызначаюць поспех або ня-
даспех інтанацыйна-меладзічнага
ўвасаблення вобраза сучасніка.
І ніякі тэхнічныя мудрагелы-
ствы і выдумкі, ніякія, на-
ват самыя незвычайныя і цу-
доўныя аркестравыя фарбы не
прыкрыюць недастатковую вы-
разнасць меладзічнага вобраза.
А нашы маладыя кампазітары
не заўсёды ўважліва і чула ад-
носна да адбору інтанацый.
Нават вельмі яркія амадыя-
нальна, а часам і цікавыя мелоды
Р. Бутвілюскага, Д. Смольска-
га, Ул. Чараднічэнка не да-
юць яшчэ дастаткова гаварыць
аб узнікненні новых інтанацый-
ных сродкаў.

Сімфонія Ул. Чараднічэнка
змяшчае і тэматычна разна-
стайна. Твор вядзіць да сабе
эмацыянальнай канкрэтнасцю
і насычанасцю вобразаў, цэ-
льнай і свежаасцю мовы. Кампа-
зітар піша лакалітны і ў той жа
час яго вобразы вызначаюцца
рэлігійнасцю. Яны ўвасабляюцца
да адной па характары. Гэта да-
дае канфліктныя сферы вобразаў:
дынамічны, поўныя ўнут-
ранай сілы, энергіі і лірычна-
сцю, шырокага дыяпазона тэм, якія
асацыянуюцца з шырокімі пра-
сторами і светлым пейзажамі
(сярод іх іскрава і чароўная
ў сваёй прыгажосці тэма ся-
радных часткі скерца, блізня
інтанацыйна да беларускіх на-
родных песняў). Наогул, у ства-
рэнні тэм Ул. Чараднічэнка вы-
явіў арыяна меладзічнае мыслен-
не. Сімфонія яго эмацыянальна
пераконвае слухача, прымушае
верыць таму, што гаворыць
аўтар.

Перад кампазітарам стаяла
складаная задача: паказаць ста-
наўленне актыўных ствараль-
ных сіл. Ён адчуў характар
эмоцый, уласцівых нашаму ча-
су і нашаму народу і ў гэтым
праявіў аналітычную назір-
насць. Колькі заўзятай вяс-
лосці ў жанравым, падобным
амаль на чашку, скерца —
карціне маладзёжнага свята!
Уменне надаваць слухача, так
добра раскрытае ў сімфоніі,
— цудоўная якасць таленту Ул. Ча-
раднічэнка.

Канкрэтна і дакладна аха-
рактываўшы вобраз, стварыў-
шы музычную тэму, якая мае
вядлікі матэрыялізм, кампазітар,
аднак, вельмі скупа развівае яе.

[Заканчэнне на 4-й стар.]

ТАК ТРЫМАЦЬ!

Калі я чытаю яго раманы, ар-
тыкулы, гавару з ім, мне ча-
мусьці здаецца, што ён на мно-
га старэйшы за мяне, хоць у
мяне за плечымі годаў на пач-
бы больш жывяць стаж. І гэтак
адчуванне не выпадковае. Як я
і ведаю Уладзіміра Барысавіча
Карпава, ён заўсёды мне зда-
ваўся нейкім мудрым, абцяжа-
раным жыццёвым вопытам ча-
лавекам. Здаецца, пра што ў яго
ні папятай, ён заўсёды дасць
такі адказ, які паможэ табе ў
тваім клопаце.

Але вернемся трохі да мі-
нулага. З Уладзімірам Карпа-
вым я пазнаёміўся неўзабаве
пасля вайны. У той час ён яшчэ
не напісаў сваіх раманаў і
больш быў вядомы, як крытык.
Карпаў прыхаў быў тады ў Ва-
рнавічы па сваёй справе і
ягома, які і кожны пісьмен-
нік, не мінуў радзіцы аблас-
ной газеты, дзе я працаваў. І
вось калі быў рады пачытаць яго
свае вершы. Але вершы мае ён
успрыняў без энтузіязму. Ча-
му? Неўзабаве я сам спра-
маў: у большасці вершы былі
рытарычныя, напісаныя як
рыфмаваныя ілюстрацыі да ба-
гачасці падзей і спраў. Мясце
трошкі і пакрыўдзіла, як, ма-
быць, і кожнага б з паэты. Але
Карпаў, не звязваючы на тое,
што быў майм гасцем, не сала-
даў майго самалюбства ружо-
вымімі сцірама пахальбы, а
павадзіў народнай прыказкай, ёй
мае хлеб і соль і рэзаў праўду
мне ў вочы. І, мабыць, гэтае
больш за ўсё пераканала мяне,
што чалавек мне зычыў добра.

Ужо ў той час я падумаў аб
прозе. І не толькі падумаў,
але і спрабаваў, вырываючы са
скупкова бюджэту рэдакцыйнага
часу якую гадзіну для прозы.
Праўда, я нікому не паказаў
таго, што пішу, хоць разма-
нуўся быў на вялікае — на
цалы раман. Меў на ўвазе на-
пісаць пра чалавека, які, прай-
шоўшы вайну, вярнуўся на
руіны роднага котлішча і ўзяў-
ся будаваць новае жыццё. Во-
пыт пісаць прозу я яшчэ не
меў, і мне карцела паказаць на-
пісанае больш дасведчанаму ча-
лавеку.

І калі я чытаю Карпаў слухае,
трошкі прыкмырвае вочы.
Бачу, як адбіваецца на ягоным
твары тое, што ён чуе. І калі б
ён нават мне не хацеў выка-
заць сваю думку пра тое, што
слухаю, я ўсё адно ведаў, які
водзук у яго душы выклікала
прачытанне: адно нічым не за-
кралюла ні яго думка, ні пачу-
ццё, а другое нечым усхваля-
вала, узрушыла. Я тады перака-
наўся, што пісьменнік ніколі не
быў і не можа быць аб'ява-
вым і мастацкага слова. Яно
ці то яго радуе, ці абурэа, але

не пакідае аб'явавым. Пасля
таго, як я прачытаў некалькі
раздзелаў, Карпаў доўга яшчэ
маўчаў, прыплюшчыўшы вочы.
Нарэшце вымавіў:

— А ведаеш, Раман, ты мне
яшчэ раз прачытай пра тое, як
дзед ўдзім вартаваў грушы.

— А што, хіба дрэнна на-
пісаў?

— Прачытай, прачытай.
Яшчэ раз хочацца паслухаць.

І я перачытваю сцэну з дзе-
дам Яўхімам. «Натаміўшыся за-
даем на касёбе, баючыся, каб
уночы не абрабавіў грушу, ён
падкаціў воз пад дрэва і лёг на
ім спаць. Стары заснуў гэтак
моцна, што не пачуў нават, як
яго з возам выкацілі на вуліцу і
там падагналі ўгору аглоб-
лі, быццам дзед прыехаў на
кірмаш. Накаляціўшы поўныя
запашулі мядовыя грушы, хлопцы
яшчэ паднялі для кепкі па-
калькі фунтовак да аглобелі,
быццам дзед прадае іх».

— Вось бачыць добра. За
прозу табе варта брацца, —
толькі і пачуў я ад Карпава.

Пасля ўжо, як пераехаў у
Мінск, кожны раз, калі сустра-
каўся з Карпам, я з удзяч-
насцю да яго прыгадваў тыя
словы.

Уладзімір Барысавіч быў
майм сябрам. Але ён быў шчы-
р і рэдактарам аддзела прозы ча-
сасіпа «Полымя». Памятаю, як
я прынёс у часопіс першы свае
празычныя творы. Мабыць, не
я адзіны, а ўсе, хто друкаваўся
ў «Полымя», памятаюць карпаў-
скі карычневый аловак. Аўтары
звычайна вельмі балоуча рэа-
гуюць на рэдактарскія «птушкі».

Гэта і зразумела: кожнаму
пісьменніку, які сур'ёзна ста-
віцца да таго, што ён піша, шна-
да нават аднаго свайго слова,
калі яму яго выкрываюць ці
замыняюць. Калі я прыходзіў да
Карпава і бачыў на палых ру-
кавіцах цэлую ферму карыч-
невых «птушак», дык у мяне
леда не абрываўся сэрца:

ніякую я такі няўмека? Але па-
веры таго, які рэдактар рас-
тлумачаў, чаго ён хоча, сэрца ста-
навілася на месца, бо я пера-
канаўся, што рэдактар хо-
ча, каб твораў быў лепшым, каб ко-
жнае слова было тым словам,
якое не замяніць і не вынісець.
Я быў удзячны Уладзіміру Ва-
рысавічу.

У 1957 годзе я прынёс у
«Полымя» першую сваю апо-
весць «Напята ў дарозе». Сэр-
ца ледзь не выскакала з гру-
дзей, як у таго чучня, калі той
вось-вось павінен стаць перад
экзаменатарам і не ведае, які
яму трапіць білет. Кожны
дзень я наведваўся ў «Полымя».
Прыходзіў быццам так пася-
дзецца ў той лаякой, дзе пра-
цаваў Карпаў. Гаварылі пра ўсё,

У сувязі з 50-годдзем Уладзіміра Карпава праўленне СП Ва-
ларусі паслала юбілейны прызнанне, у якім гаворыцца:
«Дарэгі Уладзімір Барысавіч! Гэтыя ачыненыя, наша таварышча на пяр, а 50-га-
дзе з дня тваго нараджэння.

Ты прыйшоў у беларускую літаратуру ў першыя пасляваен-
ныя гады, маючы ўжо за плечымі багаты жыццёвы вопыт —
настаўнік у сельскай школе, а затым — актывіст, а затым —
удзельнік партызанскага руху ў гады Вялікай Айчыннай
вайны. Крытычныя артыкулы і нарысы, з якімі ты выступіў
у друку ў пачатку свайго літаратурнага шляху, зацвердзілі ўвагу
грамадскасці на актуальнасцю праблем, шчырае заклапочнасцю
ў далейшым поспехам беларускай літаратуры.

Твая працяглая работа ў рэдакцыі часопіса «Полымя»
ў якасці рэдактара прозы спрыяла прыходу ў нашу літа-
ратуру зноймай моладзі.

Ад пачатку п'яцідзесятых гадоў, з надрукаваннем першай
аповесці «Без нейтральнай паласы», ты актыўна працуеш
у жанры прозы. Раманы «За годам года», «Вясенні ліўні»,
«Нямігі крыжавыя берагі» — гэта сваеасаблівы гісторыя белару-
скай сталіцы Мінска на працягу апошніх дзесяцігоддзяў года, часу
вядлікіх падзей у жыцці нашай краіны. Гэтыя раманы прасі-
нуты савесцім патрыятызмам, імкненнем праўдзіва і яры ад-
люстраваць нашу рэчаіснасць, з'яўляюцца значным укладам
у пасляваенную беларускую прозу.

Нам прынята адзначаць, што ты зараз у росквіце творчых
сіл. Жаданым табе, дарагі Уладзімір Барысавіч, добрага здароўя,
доўгіх год жыцця, новых творчых поспехаў».

але толькі не пра аповесць, хоць
мне і карцела даведацца: а
можна, ён прачытаў ужо, мо тым
самым карычневым аловакам на-
пісаў на рэжку першай старон-
кі: «Не пойдзе. Слаба?» Але
ён ні слова, ні паўслова пра
аповесць, быццам яе наогул на
свеце не было.

А пры сустрачках сябры мне
казалі:

— Кажуць, ты добрую апо-
весць напісаў?

— Акуль вы ведаеце, што я
напісаў?

— Чутка такая ходзіць.

Гэтак мні і гуляў у майчым
месцы з два. А потым ён
наклаў перада мною рукапіс,
які абсёл карычневым «птуш-
камі». Я ажно спалохаўся. Але,
як высветлілася, «птушкі» тыя
былі не такія цяжкія і хутка
разліццяся. Аповесць была
здадзена ў набор.

У працы пісьменніка вельмі
важны разумны, чутлы рэдактар.
І Уладзімір Карпаў быў такім
рэдактарам. Гэта кажу не я
адзіны. Гэта могуць сказаць
амаль усе тыя пісьманы — і ма-
ладзія, і старэйшыя, — якім
давалася працаваць з Карпа-
вым над рукапісамі ў вытасцы
яго рэдактарам аддзела прозы
часасіпа «Полымя».

Але Уладзімір Карпаў не
толькі рэдактар і крытык,
кожны праявіў і раманіст са
свайей тэмай, са сваім бачаннем
сваёй тэмы, са сваімі героямі, са
сваім мастацкім поглядом. У
прозу прыйшоў ён з партызан-
скай акупацыяй. Чалавек, мабыць,
не мог зацікавацца ў сабе той ба-
гатай матэрыяй, які сабрала яго-
нае сэрца за суровыя гады вы-
прабаванняў, і ўзяўся за пера-
працаваць. І ўзяўся за пера-
працаваць «Полымя» з'явіўся
першы праявіў твор Карпа-
ва «Без нейтральнай паласы».

Гэты твор,
вядома, быў яшчэ неда-
сканала: у ім пада-
лены факты былі пададзены
як бы навалям, бы-
ццам пісьменнік хацеў
адказаць на пытанне: усё
тое, што бачыў, што
пражываў. Аднак, важна
тое, што гэта быў па-
чатак той вядлікай ро-
гі, на якую ступіў
пісьменнік, каб не збо-
чыць з яе цягам доў-
гіх год.

От перада мною два
ёмістыя тэмы. Гэта —
«За годам года» і «Ва-
сенні ліўні». Неўза-
баве павінен выйсці з
друку і трэці том «Ні-
мігі» крыжавыя бера-
гі. Я захапляўся пра-
цавіццю пісьменніка,
яго ўлюбёнасцю ў
жыццё, у нашата суча-
снасць. Яшчэ тады, калі
Карпаў прадаваў над
раманам «За годам
года», аднаго разу мы
доўга хадзілі па пра-
спецыянальным прай-
сценіе на якое яшчэ
вядлікі былі сляды вай-
ны. Ён захапіла рас-
казаў мне пра кожны
дом, што вырас ужо ці
яшчэ стаў у рышта-
ваных. Расказаў з та-
кімі падрабязнасцямі,
з такой дасведчанасцю,
што калі б я не ведаў,

што поруч са мною пісьменнік,
дык не іначай бы падумаў, што
вяду гутарку з галоўным архі-
тарам Горада ці з якім ні-
раўняў будаўнічым арганіза-
цыя. Ён ведаў пад'ёмныя кра-
ны, будаўніцтва, ведаў людзей
ад інжынера да малада.

— Валодаў, адкуль ты ўсё
гэта ведаеш? — сумееўся я.

— А як жа я магу не ведаць.
Хіба ж бы я мо паісаць раман,
не ведаючы ўсяго гэтага. Мне
будуінікі хацелі нават залічыць
на пасадку прапраба, — пакарта-
ваў пісьменнік. — Але я адмо-
віўся. Нама калі. Пісаць трэба.

Я тады ўжо зразумев, што
Уладзіміру Карпава трэба, аба-
вязкова трэба пісаць пра тое,
што ён мне расказаваў. Ён быў
перапоўнены ўражаннямі, дум-
камі, якіх нельга было трымаць
ў сабе. Ім трэба было даць пра-
стор на старонках кнігі, і яны,
штодра зачэрпнутыя з жыцця,
узбагачаныя і асветленыя пі-
сьменніцкім талентам, сагрэтыя
агонным сэрцам, павіны зноў
пажыць ў жыццё, хваляваць і ра-
даваць людзей.

Праз колькі часу Уладзімір
Барысавіч даў мне прачытаць
рукапіс рамана. Я чытаў і па-
знаваў, быццам не ўспрыняў
сустракаўся з ім, — і ўраба-
віла, і Алешку, і Зычунка, і Ва-
лесіўскага, і Зосю, усіх тых на-
селянінаў, якія знайшлі сабе
месца на прасторнай жылло-
сці рамана. А жыллошча ра-
мана сапраўды прасторная. На
ёй адбіваецца многа радасцей і
трагедый, узрушэнняў і хва-
ляванняў людзей, і калі чы-
таеш пра ўсё гэта, міжволі па-
чынаеш верыць, што пісьменнік,
які спарадзіў гэтыя вобразы, не
іначай, як з кожным з іх па-
жыў, як той назаў, з ёй не адзі-
пуд солі. Нельга ж так рас-
казаць пра людзей, не будучы іх
блізка знаёмым, больш таго —
прычынем, якому кожны з гэ-
тых людзей не раз паспавадаў-
ся і ў сваіх радасцях, і ў сваіх
трагедях. Нельга, не ведаючы
блізка чалавека, выразна ба-
чыць блыск яго вачэй, чутч^я
адрозніваць яго голас. Не зай-
шоўшы ў хату чалавека, нельга
ведаць, дзе ў яго стаіць канапа,
на якім задылі ці кросле ён
любіць сядзець, што ён лепш
за ўсё любіць есці, як і пра што
ён можа гаварыць. Гэта, зда-
ецца, дробязі быту, але з гэтых
дробязей складаюцца вобразы,
вымаляваныя людскія харак-
тары, праз іх раскрысцвае ду-
шы.

Вось Аляксей Урбановіч. Я
ўжо даўнавата чытаў раман,
але і сёння бачу тое, як ён му-
раваў сваю халупіну, як Зося
прыносіла на полудзень яму
цёплыя драпіні і як прагавіла
ён іх усё. Без гэтай муравані
не было б таго Урбановіча, яко-
га мы бачым у раманах. Матчына
вобраз сам па сабе і быў бы,
але не было б імяна Урбанові-
ча з яго характарам, з яго на-
стыглым гаспадарлівым. Вяд-
лікай справа для пісьменніка
знайсці для кожнага свайго ге-
роя занятак і не толькі для та-
го, каб ён за нешта зацэпіў ру-
кі, але больш для таго, каб пра-
гэты занятак высветлілася яго

душа. Мне здаецца, што Кар-
паў, калі не для ўсёх, дык для
большасці сваіх герояў знахо-
дзіць такі занятак.

У сваёй час у нашай крытыцы
з'явілася нямаля артыкулаў пра
рамана «За годам года». Шукалі-
ся нават нейкія паралелі кар-
паўскіх герояў з героямі Кузь-
мы Чарната. Я хацеў бы тут мі-
маходзе сказаць пра марнасць
такога занятку, бо ведаю адно:
усё, што ёсць у рамана, прай-
шло праз сэрца пісьменніка, яно
стала яго жыццём. Няхай у ра-
манах Карпава трохі абцяжа-
раная стылістыка, няхай у іх
можна, праз меру тэхналогіі, ня-
хай не ўсе вобразы выпісаны
дастаткова выразна, але я ніяк
не магу пададзіцца з тым, што
гаварыў на нядаўнім пленуме
Саюза пісьменнікаў адзіны з на-
моўнаў, быццам абодва раманы
Карпава — гэта ілюстрацый-
насць халодная «рассудоч-
насць». Няпраўда гэта! Раманы
Уладзіміра Карпава — гэта творы
нашага сучасніка пра нашых
сучаснікаў, і я іх бачу не як
плакатную ілюстрацыю, а як во-
бразы жывых людзей, сваіх блі-
зкіх і папаленікаў. Яны не на
адзіны твар, не на адну душу.
Кожны з іх з трапятлівым сэрцам,
з неспалоўнай думкай, з неўтай-
моўным клопатам пра наша
жыццё.

Мне некай давалася быць на
канферэнцыі чытачоў па рама-
ну Ул. Карпава «За годам года».
Як заклапочана гаварылі чыта-
чы пра вобразы рамана! Яны і
крытыкавалі пісьменніка з кло-
патам пра тое, каб новыя творы
аўтара былі яшчэ лепшымі. А
каб чытаць бачыў у раманах схе-
му, ілюстрацыю. Ён бы, вядзець,
не пасароміўся сказаць пісьме-
ніку праўду ў вочы, які не саро-
меецца работы люд крытыка-
ваць адзінаго за дрэнную
прадукцыю.

Дарчы, кнігі Карпава вельмі
шырока абмяркоўваюцца — апра-
чытаўшы. Я, напрыклад, ведаю,
што раман «Вясенні ліўні» не-
калькі разоў абмяркоўваўся ў
студэнцкіх аўдыторыях, у рабо-
чых калектывах, сярод партый-
ных работнікаў, у колах інтэлі-
генцы і нават сярод калгасні-
каў, хоць раман расказвае пра
жыццё рабочага класа. Пры-
шоўшы ў хату чалавека, нельга
небудзь канферэнцыі. Гэта іні-
цыятыва і клопат саміх чыта-
чоў. А да гэтага трэба прыслу-
хоўвацца, трэба ўлічваць, бо
яно азначае, што наш праба-
ваўны чытач бярэ на ідэаль-
нае ўзбраенне творы пісьме-
ніка.

Я не збіраўся ў гэтых ната-
ках пра свайго сябра, якому
сёння споўнілася 50 год, ні па-
лізаваць з крытыкамі і ана-
лізаваць творы пісьменніка, пра-
сочваць, як кажуць, ягоны твор-
чы шылк. Мне толькі хацелася
выказаць некалькі думак пра
выдатнага нашага пісьменніка-
раманіста, сказаць Уладзіміру
Барысавічу:

— Так трымаць! Так трымаць!
і надалей па курсу нашай суча-
снасці, бо гэты курс правіль-
ны і ён прыняе табе, не адну
лічэ творчую перамогу.

Доўгіх год жыцця твора, дру-
жа, у добрым здароўі! Творчых
удач табе!

Раман САБЛЕНКА.

ФАБРЫЧНЫЯ ДЗЯУЧАТЫ

2. Мы трапілі на фабрыну ў пачатку рабочага дня. У цэхах і на участках
шла размераная, звычайная, будзённая работа. Вышлі на перама-
нах каваністычныя працы Мары Караткіч.

На бабінка-перамотачным участку мы сустраклі кантраляра вазальна-
трытанжана цыха Марыю Казалову. Яна прынесла газеты металішчыцы, уда-
рыцы каваністычнай працы Мары Караткіч.

Пацікаваліся, у чым справа. Аказалася, кожная работніца фабрыны выписвае
газеты ці часопіс. Іх дастаўляе непасрэдна на фабрыну, у цэх, каб тут, у час
абедзеннага перапынку, можна было даведацца аб апошніх навінах з жыцця
краіны і за мяжой.

скупы вестні.
Тут,
у былой царкве,
німае рэлігіі —
на кожным

